



فهرست ترجمحات تعرفه ای توصیه شده اکو



عنوان گزارش: فهرست ترجیحات تعرفه ای توصیه شده اگو

انتشار: امور کمیسیون های تخصصی اتاق ایران

شماره گزارش: ۱۹۰۱۳۴

تابستان ۱۴۰۱



فهرست

۳ کمیسیون بازرگانی داخلی
۵ کمیسیون توسعه صادرات غیر نفتی

کمیسیون بازرگانی داخلی

۱. مشخص نیست در مطالعه مورد اشاره، نرخ تعرفه ایران مربوط به چه سالی منظور شده است. با این حال نرخ‌های مذکور با نرخ‌های تعرفه ایران برای سال ۱۴۰۰ مقایسه شد و نتایج ذیل حاصل گردید:

- (الف) از ۲۰۲۴ کد تعرفه منظور شده برای ایران، نرخ تعرفه در ۱۹۳۹ کد (۰.۹۶٪) معادل نرخ تعرفه سال ۱۴۰۰ بود.
 (ب) برای ۲۲ کد، ایران در ۱۴۰۰ نرخ تعرفه اعلام نکرده است. ممکن است دلیل آن تفاوت در کدگذاری باشد.
 (ج) برای ۲۹ کد، نرخ تعرفه منظور شده برای ایران، بیش از نرخ تعرفه ایران در سال ۱۴۰۰ در نظر گرفته شده است.
 (د) برای ۳۴ کد، نرخ تعرفه منظور شده برای ایران، کمتر از نرخ تعرفه ایران در سال ۱۴۰۰ منظور شده است.

۲. در جدول منضم به نامه، شاخص مزیت نسبی آشکار شده (RCA) برای هر یک از کشورها ارائه شده که با فرض صحت محاسبات، نکات ذیل پس از بررسی مقادیر تعیین شده، مورد اشاره قرار می‌گیرند:

(الف) از میان ۲۰۲۴ کد تعرفه‌ای که پیشنهاد شده تا ایران نرخ تعرفه خود را در آنها حذف نماید، حداقل یکی از کشورهای عضو اکو در ۵۱۵ کد تعرفه‌ای دارای توان رقابتی است. به تعبیر ساده، اگر نرخ تعرفه ایران در این ۵۱۵ کد تعرفه‌ای به صفر برسد، واردات ایران از این کدها می‌تواند اثرات آسیب‌زایی بر تولید داخلی کشور داشته باشد (جدول ۱).
 در میان این کشورها، ترکیه با برخورداری از مزیت رقابتی در ۲۶۰ کد، از بالاترین توانایی برخوردار است. پاکستان و قزاقستان به ترتیب در ۱۰۴ و ۱۰۳ کد از مزیت رقابتی برخوردارند. این بدان معناست که ابتدا ترکیه و سپس پاکستان و قزاقستان، امکان آسیب‌زایی بیشتری بر تولیدات داخلی ایران دارند.

جدول ۱- تعداد کدهای تعرفه‌ای که کشور در آنها دارای توان رقابتی است

کشور	افغان	آذربایجان	ترکمنستان	تاجیکستان	ازبکستان	قرقیزستان	قزاقستان	پاکستان	ت	حداقل یک کشور
تعداد کدهای دارای توان رقابتی	۱۹	۳۱	۳۱	۴۵	۶۳	۸۴	۱۰۳	۱۰۴	۲۶	۵۱۵

۳. اما شاخصی که می‌تواند میزان حساسیت و آسیب‌پذیری کالاهای ایرانی از اعطای امتیاز تعرفه‌ای به اعضای اکو را بیش از پیش مشخص کند، نسبت شاخص RCA هریک از کشورها به شاخص RCA ایران به تفکیک کدهای تعرفه‌ای می‌باشد. پس از انجام محاسبات مربوطه، نتایج نشان‌گر آن است که در ۱۵۷۲ کد تعرفه‌ای، حداقل یک کشور وجود دارد که نسبت به ایران از برتری رقابتی برخوردار بوده و در صورت حذف تعرفه ایران در آن کدها، تولیدات داخلی با رقابت شدیدتری نسبت به گذشته مواجه خواهند شد (جدول ۲).

به طور مشخص، ۱۳۲۸ قلم کالای صادراتی ترکیه از برتری رقابتی در قیاس با اقلام صادراتی ایران برخوردار بوده و علاوه بر آن کالاهای تولیدی ایران در مقابل واردات این کالاها با رقابتی بیش از پیش مواجه خواهد شد. همچنین در وادی رقابت میان ایران و ترکیه در بازارهای اکو، تجار ایرانی با سختی بیشتری مواجه هستند. هرچند این سختی صرفاً با حذف تعرفه‌ها به وجود نمی‌آید و در

حال حاضر نیز وجود دارد؛ لیکن شدت آن پس از حذف تعرفه‌ها بیشتر می‌شود، به‌ویژه آنکه تولید داخلی نیز ممکن است از واردات از این کشور آسیب جدی ببیند. در مقام‌های بعدی کشورهای پاکستان و قزاقستان با برخورداری از برتری رقابتی در ۵۰۶ و ۳۶۰ قلم، امکان آسیب بیشتری را بر ایران دارند.

جدول ۲- تعداد کدهای تعرفه‌ای که هر کشوری در آنها از برتری رقابتی در قیاس با ایران برخوردار است

کشور	افغان	آذربایجان	ترکمنستان	تاجیکستان	ازبکستان	قرقیزستان	قزاقستان	پاکستان	ت	حداقل یک کشور
تعداد کدهای دارای برتری رقابتی	۵۷	۱۳۷	۶۴	۱۴۷	۳۰۵	۳۳۳	۳۶۰	۵۰۶	۱۳	۱۵۷۲

۴. ارزیابی آسیب‌پذیری کالاهای تولیدی و صادراتی ایران از حذف تعرفه‌ها میان کشورهای اکو، صرفاً با یک شاخص RCA ارایه شده در ضمیمه نامه و یا شاخص RCA نسبی محاسبه شده برای پاسخ به این نامه، از دقت چندانی برخوردار نبوده و در واقع اظهار نظر دقیقی در این خصوص نمی‌توان ارایه نمود. به عبارت دیگر، اظهار نظر در مورد آثار برقراری ترجیحات تعرفه‌ای نیازمند مطالعه‌ای جامع و دقیق می‌باشد.

۵. برخی از کشورهای عضو اکو در حال حاضر دارای توافقنامه‌های ترجیحی مشخصی با ایران در قالب توافقنامه‌های دوطرفه و یا توافقنامه‌های در قالب اتحادیه‌های دیگر می‌باشند. بنابراین در بررسی‌هایی که ممکن است در این خصوص صورت پذیرد، می‌بایست این نکته نیز مدنظر قرار گیرد.

۶. توصیه مشخص در این زمینه آن است که هر چند به‌طور کلی برقراری ترتیبات ترجیحی میان اعضای اکو ممکن است آثار ناخوشایندی بر تولیدات یا صادرات ایران به این کشورها یا سایر کشورها داشته باشد، اما این نکته نباید به عنوان مانعی برای حرکت ایران در این راستا باشد. به‌ویژه آنکه با عنایت به محدودیت‌های موجود بر سر راه تجارت خارجی ایران که عمدتاً ناشی از تحریم‌های آمریکاست، توصیه می‌شود اقدامات لازم در راستای برقراری چنین ترتیبات ترجیحی‌ای صورت پذیرفته و شرایط لازم به‌گونه‌ای طراحی شود که اولاً آثار زیان‌بار آن کاهش یابد و ثانیاً آثار مثبت محسوسی برای ایران حاصل شود.

نکته مهم و کلیدی:

با توجه به اهمیت موضوع و آسیب‌هایی که ممکن است از محل تعیین تعرفه‌های مذکور به بخش تولید وارد شود، توصیه می‌گردد موضوع در قالب یک طرح پژوهشی و یا گزارش پژوهشی کوتاه‌مدت به‌طور جدی و دقیق مورد بررسی قرار گیرد. کمیسیون بازرگانی داخلی برای انجام این مهم اعلام آمادگی نموده و در این راستا عناوین پژوهشی ذیل را پیشنهاد می‌دهد:

- ارزیابی و تعیین فهرست منفی در راستای آزادسازی تجاری میان اعضای اکو
- تعیین فهرست کالاهای پیشنهادی و درخواستی ایران در چارچوب انعقاد موافقت‌نامه تجاری میان اعضای اکو
- بررسی ایجاد و انحراف تجارت برای ایران براساس فهرست پیشنهادی برای اعطاء امتیاز میان کشورهای اکو

کمیسیون توسعه صادرات غیر نفتی

۱- سناریوی اول (پایه) موافقت نامه اکوتا مبتنی بر تمرکز بر حذف فزاینده تعرفه‌های کشورهای عضو اکوتا و کاهش تعرفه‌ها و رساندن آنها به حداکثر ۱۵ درصد بر اساس مفاد مندرج در ماده ۴ فعلی موافقتنامه اکوتا است؛ به این صورت که نرخ تعرفه ۸۰ درصد ردیف‌های تعرفه ملی هر کشور (دارای تعرفه بالاتر از ۱۵ درصد) به ۱۵ درصد کاهش می‌یابد. با توجه به ناهمگنی شدید ساختار تعرفه‌های کشورهای عضو اکو و بر اساس بررسی‌های انجام شده، سناریوی مذکور تامین کننده منافع تمامی کشورهای عضو نمی‌باشد.

۲- با در نظر گرفتن ساختار تعرفه و تجارت کشورهای عضو اکو و با عنایت به اینکه بخش قابل توجهی از تجارت موجود اعضای اکو با جهان و با یکدیگر در سطوح نرخهای تعرفه کمتر از ۱۵ درصد صورت می‌گیرد، توجه به آزادسازی های تجاری از طریق کاهش نرخ های تعرفه در سطوح طبقات پایین نرخهای تعرفه، می‌تواند به عنوان بخش مکمل شیوه های آزادسازی تجاری موافقت نامه اکوتا مدنظر قرار گرفته و ضمن بهبود نسبی عدم توازن موجود در نتایج حاصل از اجرای ماده ۴ موافقت نامه اکوتا به شکل فعلی، به تامین سایر اهداف مهم و کلیدی اکو از جمله تحقق سند چشم انداز ۲۰۲۵ و همچنین ایجاد یک منطقه تجارت آزاد، به شکل موثری کمک کند. برای این منظور و در چارچوب طبقات تعرفه ای اعضای اکو، علاوه بر خطوط تعرفه با نرخ بزرگتر از ۱۵ درصد (سناریو پایه) کاهش نرخهای طبقات ۵-۰ درصد، ۵-۱۰ درصد و ۱۰-۱۵ درصد نیز می‌تواند به عنوان سناریوهای پیشنهادی مورد بررسی اعضا قرار گیرد که در حال حاضر دبیرخانه اکو حذف تعرفه‌های ۰ تا ۵ توسط اعضا را توصیه نموده است. در این سناریو علاوه بر رعایت سناریوی پایه، تعرفه‌های تا ۵ درصد به صفر کاهش خواهد یافت.

۳- شایان ذکر است که طبق سناریوی پایه، اعضای اکو ۲۰ درصد از ردیف‌های تعرفه ای خود را در فهرست منفی (یا حساس) خود قرار خواهد داد و مشمول کاهش تعرفه‌ای نخواهد شد. در این شرایط در حالی که کشورهای ایران و ازبکستان ارائه‌دهنده امتیاز به سایر اعضا می‌باشند سایر کشورهای عضو اکو (از جمله ترکیه) بخش عمده تعرفه‌های بالای ۱۵ درصد خود را در فهرست منفی قرار داده و عملاً امتیازی به دیگر کشورها ارائه نخواهند کرد. اما در شرایطی که سناریوی حذف تعرفه‌های زیر ۵ درصد نیز به سناریوی پایه اضافه شود، شاهد تبادل امتیازات بین اعضا خواهیم بود برای آگاهی از میزان این توازن، بررسی و مطالعه دقیق مورد نیاز است.

۴- شایان ذکر است که بیش از ۴۰ درصد تعرفه های ایران (در سال ۲۰۱۸) بالای ۱۵ درصد بوده است. اگر طبق سناریوی پایه ۲۰ درصد از این اقلام در فهرست حساس قرار گیرند باز هم طیف وسیعی از کالاها با تعرفه بالای ۱۵ درصد بایستی به ۱۵ درصد کاهش یابد؛ برای کشور ازبکستان و تاحدودی کشور پاکستان نیز چنین است. اما سایر کشورها از جمله ترکیه قادرند همه تعرفه های بالای ۱۵ درصد و حتی بخش زیادی از تعرفه‌های بیشتر از ۵ درصد خود را در فهرست منفی قرار داده و امتیازی به اعضای دیگر اعطا نکنند. این مسئله از دلایل عدم توازن در اعطای امتیازات تعرفه‌ای بین اعضای اکو است که نیازمند بررسی‌های دقیق‌تر است.

۵- بررسی اولیه دبیرخانه اکو بر اساس تعرفه‌های سال ۲۰۱۸ انجام شده است، از آن سال به بعد و بویژه سال جاری (۱۴۰۱) طیفی از تعرفه‌های ایران (حتی تعرفه‌های زیر ۵ درصد) دچار کاهش شده است (بررسی‌ها حاکی است در مجموع حدود ۱۳۰۰ قلم کالا از ۸۸۵۰ قلم کالا در سطح کدهای HS هشت رقمی در سال ۱۴۰۱ کاهش یافته‌اند)، لذا توصیه می‌شود همان سال (۲۰۱۸) را مبنای مذاکرات قرار داد و در صورت توافق بر سر کاهش تعرفه‌ها در چارچوب موافقت‌نامه اکو، با بررسی‌های دقیق کاهش‌هایی که در راستای اهداف تنظیم بازار داخلی صورت گرفته را به عنوان موارد انجام تعهدات محسوب نمود.

۶- بطور کلی اتخاذ استراتژی صحیح در قبال کاهش تعرفه‌ها در چارچوب موافقت‌نامه اکو، نیازمند بررسی و مطالعه دقیق ساختار تعرفه‌ای ایران در مقایسه با کشورهای عضو اکو، بررسی تحولات سال‌های اخیر نظام تعرفه‌ای کشور و همچنین آثار ایجاد و انحراف تجارت برای ایران می‌باشد. چرا که بدلیل بالا بودن دیوار تعرفه ای ایران در مقایسه با سایر اعضای اکو بویژه کشور ترکیه، ممکن است جمهوری اسلامی ایران تنها به عنوان کشور اعطا کننده امتیاز و بدون اخذ امتیازات تعرفه‌ای قابل توجه برای دسترسی به بازار اعضای اکو نقش آفرینی نماید.